

en zal, om het eendigheid licht, — ncieele kracht, pelijke kracht, elen der Ker- gen, — op te vruchtbaar te ht in het ver- zids door de en anderzijds ariatische rich- te overtuigen, opleiding ge- dan moeten alleen sprake richtingen en

ch, noch het en zin, vreemd genomen. in voor kerke- reekelingen in r zoo hier te dt dit woord t, samenwonen t deze neven- woord. Onder hier derhalve opleiding, die loor haarzele ouden theologi- eiding worden t onverschillig Universitaire it, die hier in isar onderwijs en is opgericht Universiteiten, stelijk uitgaan nder Universi- titutend te en aan eene organisme is

tot de tegen- Seminaristische verschild van g, waarin het t het door de rhouding zoo, r palingsesie, Kerk invloed tuint besloten aut der Kerk e, als van het buiten het de wetenschap andere roeping itutaire Kerk den, voort te leiding in de het ambt kan t als instituut oor geschikte en, van wie mijk bekeerd tot het ambt Gemeene stand houdt, volkend, maar t leven dat ade. Het is te dualisme Kerk, en het

e verhouding palingsesie gisel waaruit te gratie leeft, enerie altoos t anders dan n zuurdeesem doordringing genomen, de institutaire t, maar als het mensche- lid niet door doortrokken are Kerk op slechts hare is wege met el heeft de ediening der is en wandel, ghheid, voor- maar bediend erk ligt dan s organisme, inbegrip van t en door menscheijke innen, in de z. onder ons de Theologie de geloovigen te Kerk als wetenschap Evangelie te e de roeping ap in rollen op het stuk s komt de heologie niet ut de Kerk als het doen oodzakelijke tenschap en, die het geloovigen" hooftde niet in organisch appen, in de Universiteit, en voorbe- zds zoeken, leiding aan die rust op t beginselen, t voor allen institutaire te zoeken, el vrij en Gods wege, n over hun geschiktheid

te overtuig- enstelling, n van het op beide gel worden de ervaring den.

Zij, die de Seminaristische opleiding principi- eel verdedigen, doen dit in tweeërlei opzicht. Vooreerst erkennen zij, dat het Gode believen kan, mannen te verwekken, die ook zonder wetenschappelijke opleiding alleszins voor het ambt geschikt zijn, d. i. zij erkennen het goed recht van Art. VIII der Kerkenordening. En ten andere huldigen zij het recht van vrije studie, overmits zij zich niet aanmatigten, een geloovig en voor den dienst geschikt persoon, die ver- klaart roeping van Gods wege voor het ambt te hebben, niet te sluiten, alleen omdat hij niet opgeleid is aan de School van het kerkelijk instituut. Zij sluiten de zoodanigen niet uit, al werden deze opgeleid aan eene Universiteit, hetzij hier te lande hetzij buitenaf; maar dit toch altoos zoo, dat zij in den regel en prin- cipieel de opleiding aan de School der institu- taire Kerk als de eenig normale beschouwen.

Omgekeerd geven de voorstanders der Uni- versitaire vorming voetstoots toe: 1. dat voor de Kerk als instituut de noodzakelijkheid kan geboren worden, om zelve geheel of gedeeltelijk in de wetenschappelijke opleiding te voorzien, hetzij omdat er geen geschikte Universitaire opleiding te vinden is, hetzij omdat de Uni- versitaire opleiding niet plaats grijpt conform de beginselen van hare belijdenis, hetzij eindelijk omdat zij waarborgen voor de toekomst mist. In dien zin hebben onze vaders in de 16de eeuw, zoolang het hun nog niet gelukt was hier te lande eene geschikte Universitaire opleiding te verkrijgen, zich op andere wijze behelpen, en hebben de mannen van 1834 eene eigene school zoeken te verkrijgen, omdat de Universitaire opleiding, gelijk die destijds be- stond, in strijd was met de belijdenis der Kerk. Ten ze geven zij toe, dat het leven eener con- fessioneele Universiteit aan de controle van de institutaire Kerk behoefte heeft, zal het geloofs- verband met die Kerk geen schade lijden. Zij erkennen daarom de behoefte, dat de institu- taire Kerk bij geheel de Universiteit de con- fessioneele wacht betrekke, en dat met name tusschen de institutaire Kerk en de Theologi- sche Faculteit zulk een nauwe band moet wor- den gelegd, dat, zoolang de Kerk zelve niet het spoor der waarheid verlaat, in die Faculteit niemand dan met haar confessioneel goedken- rend votum Theologie kunne doceren, of blij- ven doceren. En ten ze dat, hoe hoog ook de universitaire vorming te waardeeren zij, toch de studie vrij moet blijven, hetzij buitenaf, hetzij bij particuliere Theologen, hetzij autodidactisch, alsook dat de mannen, in Art. VIII der Kerkenordening bedoeld, niet stelselmatig mogen worden teruggewezen, zoo God de zoo- daniigen waarlijk werkt.

XII.

Ons gevoelen ten deze stemt dan ook geheel overeen met het gevoelen van de 17 leden, die op de Synode van de Christ. Geref. Kerk te Kampen in 1889 met de Concept-actie accoord gingen, gelijk dit geresumeerd is door de Com- missie, bestaande uit de B.B. J. H. Donner, praeses, J. van Andel, A. Littooy, M. Noordzij en H. Bavinck, scriba, die volgens opdracht van de genoemde Synode eene *Memorie van beveling* in het licht zonden. Met name waar in deze Memorie werd uitgesproken: 1. dat „zoo veel uit de H. Schrift wel vaststaat, dat de Kerk als zoodanig niet geopen en niet verplicht is, om zelve de wetenschappelijke op- leiding harer toekomstige dienaren ter hand te nemen“; 2. dat „door de gansche Protestant- sche Christenheid heen Universiteiten regel wa- ren, en theologische seminaries uitzondering“; 3. dat „eene Kerk, die hare roeping verstaat, op den duur met een Seminarie of Theol. School niet tevreden kan zijn“, want dat „de verhouding waarin de Openbaring tot de weten- schap staat, eene Universiteit eischt“; 4. dat de Theologie „geen rust heeft, voordat zij eene plaats te midden harer zusteren in de Universi- teit heeft ingenomen“; 5. dat „opgenomen in den kring der Universitaire wetenschappen, de Godgeleerdheid ook eerst hare taak vervullen kan in betrekking tot de opleiding van de aan- staande dienaren der Kerk“; 6. dat „voor de opleiding tot die taak (van den Dienst des Woords) een Seminarie of eene Theol. school niet voldoende en niet geschikt is“; 7. dat „een Seminarie naar het hart van Rome is“... maar dat „het Gereformeerde Protestantisme iets anders wil“... en „daarom bij eene Theol. school niet kan blijven staan, maar krachtens zijn beginsel streeft naar eene Vrije Christelijke Universiteit.“

Eene resumatie, waaruit blijkt, dat ook zij die in de toenmalige Christ. Geref. Kerk voor Universitaire opleiding koren, dit deden, niet om opportunistisreden, maar op principiële gronden, die geheel dezelfde waren als die de gelijktijdige Synode te Utrecht bewogen om de Universitaire opleiding vast te houden.

XIII.

De bezwaren der meerderheid in de Synode te Kampen, worden in dezelfde *Memorie* in deze drie punten samengevat: 1. dat „de Vrije Universiteit eene stichting van particuliere per- sonen is“; 2. dat zij „niet genoegzamen waar- borg kan geven voor de zuiver gereformeerde en waarlijk godvruchtige opleiding harer toe- komstige dienaren“; en 3. dat „het universi- taire leven, vooral in eene groote stad, voor alle studenten, maar inzonderheid voor die in de Theologie, ernstige gevaren heeft.“

Tegen het eerste stellen wij, dat het parti- culiere initiatief, overal waar gene van God gestelde ambten zijn, het van God verordende middel is, om het leven van de Kerk als orga- nisme tot uiting te doen komen. Tegen het tweede, dat de scholen, uitgaande van het kerkelijk instituut, in Zwitserland, Schotland en Amerika dien waarborg evenmin boden, en de Kerken op allerlei dwaalwegen hebben geleid. En tegen het derde, dat verplaatsing altoos mogelijk blijft, maar dat de ervaring leert, hoe in kleinere steden, als b.v. Leiden of Groningen, het zedelijk karakter van het Universitaire leven gewoonlijk op lager peil staat, dan in zeer groote steden, omdat het studentenleven zich hier meer verliest in de massa.

XIV.

Het opkomen van minstens de helft onzer Kerken voor de Universitaire opleiding is alsoo niet te verklaren uit zekere voorliefde voor de stichting, waaraan zij historisch verbonden zijn, maar uit de besliste overtuiging, dat de Uni- versitaire opleiding voortvloeit uit het Protes- tantisch, nader uit het Gereformeerd beginsel, en dat de Gereformeerde Kerken hier te lande dan eerst tot krachtigen bloei zullen komen, en hare roeping jegens volk en vaderland zullen kunnen vervullen, zoo zij het isolement der Theologie geheel laten varen, en hare Dienaren teels in hunne opleiding aansluiting geven aan het algemeene Christelijke leven ook in de wetenschap.

XV.

Dit sluit echter het goed recht niet uit van pogingen, om, waar men nog tot gene prin- cipiele beslissing komen kan, praktisch meer- dere eenheid in de opleiding tot stand te bren- gen, nu en de te zware kosten, en de schaarsch- heid van voorhanden wetenschappelijke kracht, en het gevaar van kerkelijke gedeeldheid van richting hiertoe, naar de algemeene overtuiging, dringen. Slechts sta daarbij helder op den voor- grond, dat zulk eene poging tot meerdere een- heid in de opleiding nooit sub- of obreptief de tegenstelling van het tweeërlei standpunt kan te niet doen, en nooit anders leiden kan dan tot een *gemengd stelsel*. Ongeoorloofd is hierbij elke poging, die of het recht der Kerk als orga- nisme miskennen, of het recht der Kerk als instituut te niet zou doen.

XVI.

Vestiging van Universiteit en School in éénzelfde plaats gaat buiten de tegenstelling om, en levert op zich zelf reeds een aanzienlijk voordeel, in zoverre het gelegenheid zou geven: 1. tot meerder contact tusschen doce- renden en studeerenden van beide inrichtingen; 2. tot het over en weer gebruik maken van de onderwijskrachten. Dit kan derhalve in elk geval.

De propaedeutische opleiding kan evenzoo, zonder dat men aan de tegenstelling raakt, één worden gemaakt. Evenzoo kan de Gymnasiale voorbereiding door de institutaire Kerk, zonder dat de beginselen in geschil komen, worden losgelaten.

XVII.

Eene zoo eenvoudige oplossing is daarentegen niet mogelijk wat aangaat het Theologisch onderwijs. Voor dit onderwijs moet, zoolang men niet met gemeen goedvinden op het accoord terugkomt, de tweedheid gehandhaafd blijven, zoodat het eenzijdigz uitga van de Universiteit, en anderzijds van eene School der institutaire Kerken. Hierbij is derhalve de soevereiniteit in eigen kring betrokken; en deze mag noch van de eene, noch van de andere zijde miskend worden, zoolang de beide inrichtingen naast elkander blijven bestaan.

Het handhaven van deze soevereiniteit in eigen kring sluit echter niet uit, dat de actie van beide inrichtingen goeddeels kan samenvallen in de keuze van het onderwijzend personeel en in den gang der studie, maar eischt wel: 1. dat geen enkele regeling dienaangaande anders dan bij vrijwillige overeenkomst tot stand kome; 2. dat de Universiteit en de institutaire Kerk elk uit eigen hoofde benoeming, schorsing en ontslag regelen, daarbij aan niets anders dan aan het contractueel overeengekomene gebonden; en 3. dat voor Universiteit en Kerk zulke voorwaarden bij overeenkomst bedongen worden, die het aan beide vrijlaten zoo te handelen, als beider van God gegeven roeping en levenswet eischt.

XVIII.

Voor zulk eene overeenkomst zijn, zoo Universiteit en School in éénzelfde plaats gevestigd zijn, velerlei vormen denkbaar.

1. Beide inrichtingen kunnen geheel los naast elkander staan, maar zoo dat men over en weer één of meer hoogleraren der éne inrichting ook bij de andere benoemt, gelijk dit het geval is met de Amsterdamsche Stedelijke Universiteit ten opzichte van de Luthersehe en Doopsgezinde Seminaria.

2. Of zoo, dat ook het kader der hoogleera- ren geheel afgescheiden zij, maar contract worde aangegaan voor het, over en weer, bijwonen van één of meer colleges van de éne inrichting door de kweekelingen der andere.

3. Ook kan men beide inrichtingen, hoerzeer essentieel en kwalitatief gescheiden, de *facto* één in de personen maken, zoodat eenzelfde groep van hoogleraren eenzijdigz aangesteld zij aan de Universiteit en anderzijds aan de School der institutaire Kerk. Deze zouden dan eene dub- bele kwaliteit erlangen; van twee zijden gesa- lideerd worden; en staan onder twee Colleges van Curatoren, waarbij dan de gang van het onderwijs bij overeenkomst door beide Colleges ware te regelen.

Eene nog nauwere saamvoeging is niet an- ders denkbaar, dan op de wijze, die voorge- steld is geworden op de Synode te Dordrecht in 1893.

XIX.

Ook afgescheiden van zulk eene poging tot bevordering van meerdere eenheid behoort de benoeming der Theologische docenten aan de Universiteit in verband met de Kerk als instituut nader te worden geregeld. De Universiteit moet dit begeren, opdat confessioneel conflict worde vermeden; en de Kerk als instituut moet er prijs op stellen, haar oordeel te hebben, en over het confessioneel karakter en over de ge- schiktheid der hoogleraren; alleen het oordeel over hunne *wetenschappelijke* bekwaamheid komt aan de Kerk als instituut niet toe.

Blijven alzo de twee inrichtingen, zonder nader verband, los naast elkander bestaan, dan behoort het te komen tot eene regeling bij accoord, die aan de Kerk als instituut het recht geeft tot gemotiveerde afkeuring over de belij- denis en geschiktheid der te benoemen of be- noemde hoogleraren.

XX.

Op grond van het bovenstaande moet, als in strijd met het accoord van 1892, worden afge- keurd en veroordeeld, elke poging om anders dan met genoegzame eenparigheid of de Semi- narietische of de Universitaire opleiding in het officiële verband onzer Kerken te willen af- schaffen.

Evenmin kan toegelaten worden, de tegen- stelling te maken als tusschen de Kerken en eene Particuliere Vereniging; maar is deze tegenstelling te nemen als die tusschen de Kerk als instituut en de Kerk als organisme.

En ook kan niet toegelaten worden, de quaestie te stellen als tusschen de Kerken en de Uni- versiteit; maar moet deze tegenstelling verstaan worden, als tusschen samengesmolten Kerken, van welke sommige in de Theol. School te Kampen en andere in de Vrije Universiteit te Amsterdam de aan hare overtuiging meest be- antwoordende inrichting voor opleiding erkennen.

Alleen voor zover in volkomen eerlijke aan- vaarding van het accoord van 1892, en onder juiste waardeering van de historisch gegeven toestanden, bespreking van de ten deze tegen- over elkaar staande beginselen plaats grijpt, kan, ook indien bleek dat voorhands de twee- heid moet gehandhaafd blijven, door broeder- lijke samenspreking meerdere eenheid verkregen worden.

Intusschen werd, nog eer deze stellingen persklaar waren, een schrijven ontvangen van Ds. L. Neijens, namens Deputaten- Curatoren van de Theologische School, dat aldus luidde:

Aan het college van Hoog- leeraars v/d Vrije Universiteit, Amsterdam.

Hooggeachte Heeren en Broeders!

Deputaten-Curatoren van de Theol. School der Geref. Kerken in Nederland hebben mede- deeling ontvangen van een besluit der classis Zutphen, waarbij aan Professoren en Curatoren der Theol. School en der Vrije Universiteit in overweging wordt gegeven, het vraagstuk der opleiding tot den dienst des Woords in besloten kring te bespreken, en de resultaten dezer be- spreking — voor zover men tot eenstemmig- heid gekomen is — te publiceren;

alsmede van besluiten van eenige andere classes van Geref. kerken waarbij instemming met bovengenoemd besluit wordt betuigd. In overleg met het college van Hoogleeraars van de Theol. School, hebben zij met meerderheid van stemmen besloten, pogingen aan te wenden om tot zoodanige bespreking te komen; en noodigen zij tot dat einde H.H. Professoren en Curatoren der Vrije Universiteit, bij afzonderlijk schrijven aan elk dezer Colleges, uit tot eene samenkomst met Professoren en Curatoren der Theol. School op Donderdag 28 Febr. a.k. in de Aula der Theol. School te Kampen.

Met toebidding van 's Heeren licht en lei- ding en met bevelid verzoek om spoedig ant- woord.

Deputaten Curatoren der Theol. School voornoemd,

Namens hen,
L. NEIJENS, Scriba.
Amsterdam, 13 Febr. 1901.

Hierop is toen onder dagteekening van 19 Februari in deze voege geantwoord:

Aan den Wel-Eerw. Zee- Gel. Heer

Ds. L. NEIJENS, Scriba van het College van Curatoren der Theo- logische School te Kampen.

Hooggeachte Broeder!

Met belangstelling namen wij kennis van het schrijven, dat gij onder dagteekening van den 13den Februari ons toezondt.

Ook bij ons waren van verschillende Classen mededeelingen ingekomen, waarin adhaesie werd betuigd aan het door ons ontvangen schrijven van de Classis Zutphen. Reeds voor dit ge- schiedde, had het denkbeeld van zulk eene samenspreking als door de Classen bedoeld werd, een onderwerp van bespreking bij ons uitgemaakt. Wij hadden dan ook besloten, zoo noodig, zelf eene uitnodiging tot bespre- king dezer belangrijke zaak in besloten kring aan de broeders te zenden, maar achtten dat de naderende Paaschvacantie de beste gelegen- heid zou geven, om zulk eene bespreking son- der schade voor onze colleges, te houden.

Uit uwe uitnodiging zien wij met blijdschap, dat ook van uwen kant, gelijk wij verwachtten, behoefte aan zulk eene samenspreking bestaat. Het hooge belang der zaak noopt ons daarom over het bezwaar, dat voor ons gelegen is in den door u voorgestelden dag, heen te stappen. Wij hopen dus, voor zover we vrij zullen zijn, den 28en Februari te Kampen te komen. Tot ons leedwezen is het niet zeker, of Dr. A. Kuy- per met ons zal kunnen zijn. Hij is rappor- teur over de wetsontwerpen tot legerorgani- satie, en daar deze ontwerpen, waarbij de ge- wichtigste belangen van ons Vaderland betrokken zijn, juist op 28 Februari en 1 Maart, naar zich vermoeden laat, tot beslissing zullen komen en de beslissing zeer precar schijnt, is het onzeker, of hij dien dag uit Den Haag zal kunnen overkomen.

Voor volgende samenkomsten, die, naar wij hopen, uit deze eerste zamenkomst, kom- ene plaats meer centraal gelegen dan Kampen ons niet ongewenscht voor.

Uit uw schrijven maken wij op, dat door u niet bedoeld wordt eene samenspreking tusschen vier colleges, maar tusschen personen. Deze oprapting is ook de onze. Er is geen mandaat voor eene conferentie tusschen colleges. De conferentie kan dus ook geen colleges als zoodanig binden. Zij mag niet anders beschouwd worden dan als eene broederlijke samenkomst van personen, die meer van nabij met het vraagstuk bekend en er min of meer bij be- trokken zijn. Daarom stellen wij er dan ook prijs op, dat ook de broeders, die door de kerken gedeputeerd zijn tot oefening van het verband met de Theol. faculteit van de Vrije Universiteit, aan deze samensprekingen zullen deelnemen. Wij verzoeken u daarom ook hen te willen uitnoodigen.

De reisgelegenheid maakt het voor ons be- zwaarlijk, voor half twaalf des morgens in Kampen te zijn. Zou het daarom ook Uwer- zijds niet geschikt geacht kunnen worden de samenkomst om één uur te laten aanvangen? Zij zou dan kunnen eindigen op een tijdstip, dat het ons mogelijk maakt, des avonds weder in Amsterdam te zijn.

Over de wijze, waarop de conferentie zal zijn te constitueren en de beste manier om haar vruchtbaar te maken, zullen wij te Kampen het best samen kunnen spreken, zoodat wij wat dit punt betreft, ons thans van alle bespreking onthouden.

Ik eindig met de bede, dat het den Koning der Kerk moge behagen in ons midden te zijn en onze besprekingen te heiligen, opdat ze mogen zijn naar Zijnen wil en tot Zijne ere.

Mit heilbide en hoogachtung heb ik de eer te zijn, namens de hoogleeraars der Vrije Uni- versiteit,

Uw dw. broeder in Christus
Ds. J. WOLTER.
Amsterdam, 19 Februari 1901.

De vermoedelijke afwezigheid van één der heeren scheen, gelijk men ziet, geen be- zwaar op te leveren, daar men in zulk een eerste samenspreking toch niet veel anders zou kunnen doen dan de zaak op gang brengen en inleiden.

De Deputaten-Curatoren achten intus- schen complete opkomst reeds de eerste maal meer gewenscht, en schreven daarom, na zich nog persoonlijk verzekerd te hebben, dat Dr. Kuyper buiten staat was, zich voor- uit tot opkomen te verbinden, in deser voege terug:

Aan het College van Hoogleeraars der Vrije Universiteit,
adres: Prof. Dr. J. WOLTER, athier.
Hooggeachte Heeren en Broeders!

Aangezien onzerzijds zeer wenschelijk wordt geacht, dat althans de H.H. Professoren van de Theol. Faculteit allen tegenwoordig zijn bij de te houden samenspreking over het vraagstuk der opleiding tot den dienst des Woords, —

Inteekenbiljet.

De ondergeteekende, zijnde abonnent op de *Herant*, verklaart in te teekenen op het werk van **Dr. A. KUYPER, De Gemeene Gratie, geschiedkundig, leerstellig en praktisch toege- licht**, in drie deelen octavo; voor den prijs van **negen gulden**.

- a. Hij wensch dit werk te ontvangen zoodra het gereed is, en verbindt zich vooraf den prijs aan het Bureel van *De Herant* te voldoen.
- b. Hij wensch dit werk te ontvangen in drie afzonderlijke toezendingen, elk van één deel, en verbindt zich daarvoor drie jaren lang, bij elk kwartaal, de abonnementsgelden met f 0.75 te verhoogen.

Hij is als abonnent ingeteekend: c. bij het Bureel van *De Herant*;

d. bij den Boekverkooper

e. bij den Brievengaarder te

NAAM EN VOORNAAM:

WOONPLAATS:

ADRES:

P.S. Men wordt verzocht van hetgeen achter de a of de b volgt, door te schrappen wat men niet wensch, en achter de c, d of e aan te geven in welk geval men verkeert.

en het volgens uw, ons hoogst verblijdend schrijven, niet zeker is of Dr. A. Kuyper de samenkomst op 28 Febr. a.k. zal kunnen bij- wonen, heeft het moderamen der laatst ge- houden Curatorenvergadering op eenparig advies van H.H. Professoren der Theol. School, besloten:

de conferentie in deze week niet te laten doorgaan.

Met de bede, dat we spoedig eene gunstiger gelegenheid mogen vinden tot bespreking van bovengenoemde belangrijke zaak, heb ik de eer te zijn, met heilbide en beleefde groete, van U, Hooggeleerde Heeren!

de dw. broeder en dienaar in den Heere,
L. NEIJENS,
Scriba van het Coll. van Curatoren.
A'dam, 25 Febr. 1901.

Op dit laatste schrijven is toen van de zijde der professoren der Vrije Universiteit aldus geantwoord:

Amsterdam, 11 Maart 1901.

Zeer geachte Broeder,

De professoren der Vrije Universiteit, meenende dat niets nagelaten mag worden, wat helderheid kan brengen bij de besprekingen, die ingevolge het verzoek van verschillende Classen eventueel gehouden zouden worden om te overwegen of de twee scholen, die thans Bedienaren des Woords voor de Gereformeerde Kerken opleiden, niet tot éne zouden kunnen samensmelten, hebben in hunne samenkomsten van 1 en 15 Februari, waarover ik in mijn vorig schrijven reeds sprak, eenige stellingen ontworpen en besproken, van welke ik een veertigtal afdrucken u bij dezen toezend, met het beleefde verzoek, aan de Broeders Curato- ren en Professoren der Theol. School ieder twee exemplaren te doen toekomen.

Wat de uitgestelde samenkomst betreft zou- den wij u wel willen vragen of zij niet kan worden gehouden in de eerste week na Pa- schen, daar alsdan de lessen aan de Theol. School en de Vr. Univ. niet gegeven worden en de Tweede Kamer geen zitting houdt. Dinsdag 11 April b.v. zou voor de meeste Curatoren en hoogleeraren zeker een geschikte dag zijn.

Met de bede dat het den Koning der Kerk moge behagen de pogingen, die in het werk worden gesteld om tot de gewenschte eenheid te komen, met zijnen zegen te kronen, heb ik, na broederlijke groete, de eer te zijn.

Uw Dw. Br.
J. WOLTER.

Aan den Wel-Eerw. Zee- Gel. Heer
Ds. L. NEIJENS,
Secretaris van het College van Curatoren der Theologische School.

Gelijk uit dit schrijven blijkt, zijn toen tevens de inmiddels afgedrukte stellingen toegezonden.

Thans is men te Amsterdam het padere antwoord van Kampen wachtende.

Voorhands voegen we hier niets aan toe. Vooraf kan niemand zeggen, of de te houden bespreking tot het gewenschte re- sultaat zal leiden. Maar wel mag verwacht worden, dat ze in elk geval aan de ten onrechte hier en daar opgekomen spanning een einde zal maken. En hiernede ware reeds veel gewonnen.

Voor Kootwyls Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS en in har- telijken dank ontvangen: Van den heer J. Caesar te Delfshaven, gevonden in de coll. f.2, onder lett. E. K. E. te Embden, 15 Mark.

Ingekomen bij den heer D. W. RUTGERS te Kootwijk, van Mevrouw de Wed. F. Moje te Delft f.1.

Dringend bevelen wij den vrienden de be- hoefden onzer scholen aan.

D. HULLEMAN,
Kootwijk. Penningmeester.

Officiële Berichten

Classis Zutphen.

De Classis Zutphen heeft in hare vergadering van 7 Maart 1901, te Vorden, praeparatoir on- derzocht en beroepbaar gesteld voor de Gere- formeerde kerken in Nederland, den Eerw. heer G. Bax, candidaat aan de Theol. School te Kam- pen, wiens adres is te Zutphen.

Namens de Classis,
J. A. LINDBOOM, Scriba.

De Classis Utrecht van de Gereformeerde ker- ken nam in hare vergadering van 6 Maart j.l. de volgende motie aan:

De Classis, betreurende, dat het diepgaand verschil, dat er in de kerken over de opleiding tot den Dienst des Woords bestaat, bij den thans bestaande toestand, telkens aanleiding geeft tot ongewenschte verhoudingen en verwij- deringen tusschen mannen broeders, wier eens- gezindheid en samenwerking voor de kerken beslist noodzakelijk is;

overwegende, dat het feit alleen, dat er twee inrichtingen zijn, die zonder eenig verband, ieder op haar eigen wijze, arbeiden aan de oplei- ding der aanstaande leeraars, bij den voort- duur der gedachten verdeeld, de gemoeiden in spanning houdt en voor de rust der kerken schadelijk is;

overtuigd, dat het kerkelijke leven niet tot een gezonde ontwikkeling kan komen zoolang de zaak der opleiding niet geregeld is; spreekt de wenschelijkheid uit, dat zoo spoed- dig mogelijk een samenkomst van Curatoren en Hoogleeraars der beide inrichtingen worde ge- houden, om de beste wijze, waarop men tot eenheid van opleiding zou kunnen komen, te bespreken.

De Classis voornoemd, namens haar,
H. BUITESHIJS, Praeses.
K. FERNHOUT Mz., Scriba.
Utrecht, 11 Maart 1901.

Buitenland.

Deutschland. De Overheid tegenover de Lutherse Kerk.

Het is nu sedert eenige weken een uitge- maakte zaak, dat wanneer een predikant van de Lutherse kerk, die niet bij de gemieerde staatskerk behoort, zich den naam geeft van „Evangelisch-Lutherisch predikant“, hij daarvoor kan gestraft worden. De predikant Reuter van Stolp had zich daarvoor met een bezwaarschrift tot het Pruisisch „Oberverwaltungs-Gericht“ ge- wend. Dit lichaam antwoordde, dat het historis- che Lutherse kerkgenootschap tegenwoordig alleen voortbestaat — na vereenigt te zijn met de Gereformeerde kerkgenootschappen — in de Evangelische landskerk. Het gerechtshof meende, daarom niet te moeten ingaan op de bewering van den klager, dat zijne geloofsgenooten en niet de gemieerde Lutherse, aan de oorspronkelijke leer van de Lutherse kerk getrouw gebleven zijn.

Deze uitspraak herinnert aan de beruchte zin- nede in de kabinetsoorde van 1834, waarin werd uitgesproken, „dat het alleronchristelijkst zou zijn, als men toeliet dat de vijanden van de unie, in tegenstelling met hare vrienden, zich zouden constitueren tot een bijzonder kerkge- nootschap.“ Hiernede werd van hooger hand te kennen gegeven, dat de Lutherse kerk alleen gemieerd met de Gereformeerde mocht bestaan, en wee hem, die, zonder het uniestem- pel op het voorhoofd te dragen, het waagde zich Evangelisch-Lutherisch te noemen. Dat kostte minstens 50 mark boete!

Werd hierdoor het recht der conscientie niet verkracht? Het gaat niet aan, dat men eene kerk, die niet anders zijn wil dan de voortzet- ting van de oude Lutherse kerk vóór de unie, verbiedt den naam van Evangelisch-Lutherisch te dragen.

In 1840 sprak de Pruisische minister van justitie: „Wat de zoogenaamde afgescheiden predikanten betreft, zij behooren niet tot eene nieuwe secte, zij zijn datgene, wat zij vóór de unie wa- ren, en hoezeer ik voor de handhaving van de unie ben, zoo kan ik toch naar mijn innigste overtuiging niet raden, dat heilige werk door onheilige middelen — indirecten dwang — te willen bevorderen.“

Er is gedurende 60 jaren naar dit woord ge- handeld; er hadden geen vervolgingen tegen Lu- therschen, die zich in de unie niet konden vin- den, meer plaats. Moet nu in de zestiende de vervolging opnieuw ontbranden?

Hoever men in deze de dingen in Pruisen drijft, blijkt uit het volgende:

Leden van Lutherse landskerken zijn, als zij zich in Pruisen met den woon vestigen, met geweld gedwongen om Kerkelijke belasting te betalen voor de gemieerde Pruisische landskerk, ook al verklaarden zij uitdrukkelijk daartoe niet te willen behooren. Zij moesten eerst verklaren, dat zij de Pruisische landskerk hadden verlaten, terwijl zij er nooit toe hadden behoofd! Op die manier wordt de unie tot de nationale belijdenis van alle Duitschers gepro- claméerd en de weg tot eene Deutsche nationale kerk gebaad.

Achter dit alles zit de toeloe om de Luther- schen, die in de Unie den dood voor hunne kerk zien, te dwingen den naam aan te nemen van oud-Lutherschen. Dan is het gemakkelijk om hen den volke voor te stellen als een secte. Wij zouden wel wenschen, dat onder de Gereformeerden in Duitschland een zelfde actie tegen de unie ontstond, als dit bij de Lutherse, die aan de belijdenis hunner kerk willen getrouw blijven, het geval is. Door de unie verliest toch zoowel de Lutherse als de Gereformeerde kerk haar eigenaardig karakter.

WINCKEL.